

Motion

1980/81:1969

av Birgitta Hambraeus m. fl.

med anledning av proposition 1980/81:90 om riktlinjer för energipolitiken

Energiverkets och oljeersättningsfondens lokalisering

Regeringen beskriver i energipropositionen hur Sveriges oljeberoende skall minska, kärnkraftsavvecklingen förberedas för slutligt stopp senast år 2010 samt hur en successiv utveckling mot ett inhemskt energisystem med förnybara energikällor skall ske.

Ett sådant energisystem byggs upp på landsbygden. Det kommer till stor del att baseras på de areella näringarna: jord och skog. Det kommer att ge upphov till förädlingsindustrier, arbeten med försäljning, distribution och administration över hela landet.

Det nuvarande oljebaserade energisystemet sköts från storstäder. Det har sina pådrivare och aktörer bland de stora oljebolagen och eladministratörerna. Dessa kan inte förväntas ge upp utan strid. Redan nu läser man uttalanden i branschens tidskrifter om att man bara under en tid skall ligga lågt i fråga om kärnkraften och att den så småningom ändå kommer att byggas ut, liksom kärnvärme, trots att riksdagen beslutat om avveckling. Man räknar tydligen med att opinionen skall förlora intresset för kärnkraftsfrågan och vänja sig vid denna energikälla. Det stora inflytande dessa krafter har på centrala myndigheter gör också risken stor att de skall påverka energipolitiken så att kärnkraftsavvecklingen försvåras. Det gäller ju att *nu* börja organisera det nya systemet utan kärnkraft och olja.

Oljeintressena verkar också mindre glada över att få konkurrens, t. ex. med metanolinblandning i bensinen och med ett uppbyggt distributionssystem, som skulle skapa efterfrågan på drivmedel som inte är oljebaserat. Kol är däremot en energikälla som de stora energiintressena gärna ser införd i Sverige. Det passar i det storskaliga systemet men är lika farligt för miljön som oljan, utom när det gäller transporter. Kol kostar också utländsk valuta. Elintressen vill också sälja alltmer el och att vi skall bygga fast oss i ett så stort elberoende, t. ex. genom elvärme, att man kan försvåra kärnkraftsavvecklingen.

Det nya energisystemet som regeringen nu föreslår riktlinjer för blir beroende av helt andra intressenter och aktörer än det gamla – människor med praktisk erfarenhet och kunskap och medsmåföretagaranda, som oftare finns på landet än i storstan. Det är dem byråkraterna måste komma nära.

I centralt utförda utredningar läser man ofta att de nya inhemska energikällorna är intressanta för framtiden, men att det först krävs forskning

och att det dröjer innan de kan ge ett stort bidrag till vår energiförsörjning. Samtidigt är man i full färd med att bygga upp dem runt om i landet, ibland under motstånd från centralbyråkrater. I Stockholm tror man att man måste köpa kol från Australien därför att det är dyrt att transportera torv från Sveriges inland. Samtidigt vet kommunalpolitiker på landet att torv bryts, bl. a. i Finland, och kan förädlas till lätttransporterade briketter eller förkolas så att transportkostnaderna inte blir högre än för stenkol. Vi har sedan länge tekniken i Sverige, där Svensk Torv AB i Sösdala varit med och lärt både irländare, ryssar och finnar hur man hanterar torv. På landet vet vi också att ved brinner och ger värme och att röken inte ger skador på naturen, även om man skall låta bli att andas in den i stora mängder, och att askan bl. a. är ett värdefullt jordförbättringsmedel. Storstadsbor tycks ofta bli verklighetsfrämmande.

För att underlätta och påskynda regeringens föreslagna energisystem baserat på förnybara inhemska energikällor med torv i övergången är det viktigt att de organ som skall samordna administrationen och planeringen och som skall lämna stöd till oljeersättande investeringar inte lokaliseras till Stockholmsregionen.

Många skäl talar för att Dalarna är särskilt lämpligt för energiverket och oljeersättningsfonden. Vi är långt framme i praktiskt alternativt energitänkande. WALTER (W-läns alternativa energi- och resursplan) som togs fram våren 1979 visar att länet har goda förutsättningar att bli nettoexportör av energi. De tunga industrierna i t. ex. Avesta och Borlänge har en avancerad energihushållning.

Mest framsynta har emellertid länets norra delar varit. En lokalisering till någon av skogskommunerna i norr skulle också sammanfalla med regeringens regionalpolitiska målsättning att förstärka glesbygdskommuner på regioncentras bekostnad.

I norra Dalarna finns det gott om torv och trä. Kommunikationerna är goda och blir bättre med större efterfrågan. Inlandsbanan rustas nu upp. Den kan få stor betydelse för transport av förädlad torv och annan biomassa. Anknyttande järnvägar finns till Norge, Stockholm, Göteborg, Älvdalen, Malung och Bollnäs.

Några exempel på kommunernas framsynta energisatsningar: Malung var kanske först med kommunal fliseldning. Där används redan nu ytterst litet olja för uppvärmning. Torvtillgången är undersökt av SGU och funnen brytvärd. Också Älvdalen har mycket torv. Orsa har intressanta försök med ytjordvärme och extremt energisnåla och billiga hus. Jordägarnas besparingsskog har gamla anor att vidareförädla skogen. Torvpellettering kunde bli en ny näringsgren. Mora har varit mycket framgångsrikt i framsynt värmeplanering. Lasarettet har sedan länge värmts med flis. 1985 räknar man med att Moras värmeverk som försörjer större delen av tätorten, blir helt obundet av olja.

Mora, Orsa, Leksand, Rättvik och Malung har planer på torvbrytning och

förädling i samarbete med kommunernas kraftbolag, Mellanskog och bondekooperationen. Undersökningskoncession har lämnats på mossar i Mora och Orsa.

Det finns en tradition av självtillit och hembygdskärlek i norra Dalarna, som skulle kunna ge inspiration till människor i de nya statliga myndigheterna. Här finns kvaliteter för ett gott liv som är ovärderliga. Det måste kännas bra att välkomnas till en bygd med levande traditioner, storslagen natur, vildmark och unik kultur. Det är människor som trivs på landet också till vardags som har de bästa förutsättningarna att administrera det nya inhemska energisystemet, som siktar mot hushållning så att de förnybara energikällorna räcker.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställer vi
att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna
att lokalisering av statens energiverk och oljeersättningsfonden
bör ske till norra Dalarna.

Stockholm den 12 mars 1981

BIRGITTA HAMBRAEUS (c)

ROLF RÄMGÅRD (c)

ARNE ANDERSSON (c)

i Gustafs